

Hazai botanikai dolgozatok ismertetése. *)

Referate über ungarische botan. Arbeiten. **)

Bernátsky Jenő: A magyar fehér szappangyökér meghatározása. Term. tud. Közl. 1906. 81. Pótfüzet, 19—25. oldal. 5 ábrával.

Szerző szerint az a drogue, melyet WIESNER (Rohstoffe 1903, 522. old.) mint «*Radix Saponariae Hungaricae*» ír le, a *Gypsophila paniculatától* ered. Összehasonlító táblázatban adja e gyökér anatómiai különbségeit a *G. «fastigiata»*-éval szemben. Megjegyzem, hogy a homokosainkon termő *Gypsophila* nem lehet a *fastigiata*. LINNÉ *Gypsophila fastigiata* néven a gotlandi (svéd) s poroszországi sziklalakó növényt írta le, mely a mienktől termetében, levelének vékonyságában csészéjében s még más bélyegében is eltér. A mienk. mint már KITAIBEL és WILDENOW is helyesen felismerték, a *G. arenaria* W. K. névvel jelölendő. Így tehát mindaz, a mit a szerző a szövegben a *G. fastigiatáról* mond, a *G. arenariá*-ra vonatkozik. E systematikus megjegyzés semmit sem von le az alapos dolgozat gyakorlati értékéből, melynek alapján a jövőben a két faj gyökereinek még porát is meg lehet különböztetni.

A cikk végén a szerző a mikroszkopiai vizsgálat útján több esetben elért sikerei alapján nézete szerint általános érvényű tételeket állít fel, melyek egynémelyike ellen határozottan állást kell foglalnom. Így p. o.

«a fizioiógiai működéssel igen szoros kapcsolatban áll az anatómiai szerkezet»

állítását így általánosságban el nem fogadhatom, már azért sem, mert hiszen gyakran homolog szervek végeznek azonos fizioiógiai működést, ezek pedig — az adaptationalis átalakulástól eltekintve — anatómiailag bizony lényegesen eltérnek. Továbbá nem fogadhatom el azt az állítását sem, hogy:

«ha valamely növény egy másiktól szisztematikailag különbözik, a két növény fizioiógiai működésében s ennek megfelelően külső é. belső szerkezetében eltérő».

Ezen tétel ellen a bizonyítékok egész seregét hozhatnám fel, de meddő munkát végeznék. Megtették ezt már mások, s legyen szabad itt csak GILG-nek «*Studien über die Verwandtschaftsverhältnisse der Thymelaeales und über die anatomische Methode*» (ENGL. Bot. Jahrb. 1894. 488—574. old.) című dolgozatára, továbbá BRIQUET-nak a Flor. der Alp. marit III. köt. 20. és k. old. tett

*) Tisztelettel felkérjük a t. szaktársakat, hogy megjelent b. dolgozataikat ismertetés céljából szerkesztőségünkhez (Budapest, VI., Városligeti fasor 20. b) beküldeni sziveskedjenek.

**) Wir ersuchen unsere geehrten Herren Fachgenossen um Einsendung ihrer neu erschienenen Arbeiten behufs Referates an die Redaction des Blattes Budapest, VI., Városligeti fasor 20. b).

megjegyzéseire utalnom, a hol ezek a szerzők az érvek nagy részét összeállították s az azokból elfogulatlanul vonható következtetéseket oly helyesen állították fel, hogy azokhoz ninesen mit hozzátennem vagy elvennem.

Mindkét szerző következtetéseinek értékét emeli az a körülmény, hogy oly tudósok tollából erednek, a kik az anatómiai módszer rendszertani alkalmazhatóságát igen sok esetben maguk tanulmányozták s a hol sikerrel lehetett, alkalmazták is s a kiknek tanulmányaik közben bő alkalmuk volt, mások eféle munkálkodását is felülbírálni.

GILG idézett e munkájában számos példára hivatkozva, kimutatta, hogy mily hibás következtetésekre vezetne az anatómiai módszer kizárólagos alkalmazása. Hiszen eléggé ismert tény az, hogy nem minden növénycsoportnál esik össze az anatómiai különbség a morphologiai különbségekkel. Mily eltérések találhatók e tekintetben p. o. a *Gramineák*-nál! (L. SCHWENDENER, Mech. Prinzip s a Sitzb. d. Akad. d. Wiss. Berlin 1890. közzétett dolgozatát!) Sőt az anatómiai bélyegek nemesak egy-ugyanazon nemzetségnél, egy-ugyanazon fajnál, de még egy-ugyanazon egyednél, sőt egy-ugyanazon szervnél is eltérhetnek (p. o. a *Drabánál* a levél felső részének eltérése az alsó résztől: GILG. i. h. 561. o.)

Nem fogadhatom el a szerzőnek azon állítását sem, hogy

«A növényfajt mai nap már nem tekintjük úgy, miutha szisztematikai jellemvonásait véletlennek köszönhetné, hanem a külső fajilag jellemző alakon belül fajilag jellemző fiziológiai működést is tételezünk fel.»

Igaz, hogy a Természet ugyanazon észleljait sokféle módon éri el s a physiologiai működések tényleg *néha* fajilag is különböznek (p. o. vízi s szárazai fajok), de az esetek legtöbbszörénél mégis *azonosak*, vagy legalább is *csoportonként* *azonosak*, s így állíthatjuk, hogy a Természet a physiologiai működésnek fajilag vagy fajonként jellemző felaprózásaig el nem ment. Így a téves praemissa-ból vont következtetés sem lehet helyes s nem tételezhetvén fel «fajilag jellemző» physiologiai működést, nem tételezhetjük fel az anatómiai bélyegeknél fajilag való jellemzőségét sem.

Ezek után a szerző befejező mondatát, hogy

«az összes növényeknek anatómiai szerkezet alapján való meghatározását legalább elvileg lehetségesnek kell valanunk»

s azt a cikkének 22. oldalán kimondott «elv»-ét, hogy

«a mely növény szisztematikailag egyáltalán biztosan meghatározható, ugyanazt egyes szervének anatómiája alapján is meg lehet határozni»

szintén el nem fogadhatom s ismételve (d. Magy. Bot. Lap. III. 1904, 168. old.) azon meggyőződésnek kell kifejezést adnom, hogy az anatómiai bélyegek csak kiegészítő részét képezik azon tulajdonságoknak, a melyek alapján a növényrendszerben külön-

böztetünk s csoportosítunk. S valóban elégtélemül szolgál, hogy a berlini iskola, melynek a természetes rendszer kiépítésében oly kiváló eredményeket köszönhetünk, ugyanezt a tételt állította fel.

A systematikailag feltétlen biztonsággal megkülönböztethető főfajok — az ú. n. apró fajoktól ily kérdések tárgyalásánál természetesen el kell tekintenünk — anatómiai különbségeivel eddigi tapasztalataink szerint úgy áll a dolog, hogy három eset lehetséges

1. Az anatómiai különbségek összevágának a morphologiai különbségekkel,
2. A növények morphologiailag különböznek, de anatómiailag nem,
3. A növények anatómiailag különböznek, de morphologiai megkülönböztető bélyeget nem mutatnak.

A dolog természetében rejlik, hogy a systematikusokat, de az alkalmazott növénytan művelőit is első sorban az 1. alatt felsorolt esetek érdeklik, ezeknél érvényesül u. i. a növényanatómia a maga teljes fontosságában. Mivel azonban még távol vagyunk még attól is, hogy csak az eseteket is pontosan csoportosíthassuk e három kategoriába, elismeréssel kell adóznunk mindazoknak, a kik eredeti megfigyeléseikkel s tanulmányaikkal hozzájárúlnak az egyes nemzetségek, sőt egyes fajok viselkedésének ismertetéséhez s ezért elismeréssel adózunk a cikk szerzőjének is, a ki azon kevesek közé tartozik, a kik hazánkban saját kutatásuk alapján foglalkoznak e nehéz s szigorú kritikát igénylő kérdésekkel, ő ezidő szerint még azon az állásponton áll, a melyet sikerein felbuzdulva valamikor VESQUE hangoztatott.*) — igaz, hogy sokkal óvatosabb fogalmazásban — de a ki későbbben a *Guttiferák* monographikus feldolgozásánál (1892) kénytelen volt maga is beismerni, hogy vannak növényfajok, melyek anatómiailag meg nem különböztethetők.

Nem is terjeszkedtem volna oly bősséggel e kérdés tárgyalásába, ha országunkban, (de másutt is) ujabban nem találkoznánk ismételtelen azon iparkodással, hogy kizárólag az anatómiai módszerrel akarják a systematikai csoportok (faj, változat stb.) fogalmait meghatározni, egy iránynyal, mely tehát az anatómiai módszerrel megállapított bélyegekből akar oly következtetéseket vonni, melyeket elfogulatlanul abból vonni nem lehet s nem szabad. Egy ilyen eljárás egy új, és sok esetben a természetestől eltérő mesterséges rendszerre vezetne, mely ellen mint a természetes rendszer rendíthetetlen hívének tiltakoznom kell.

Eugen Bernátsky: Ueber die Unterscheidung der ungarischen weissen Seifenwurzeln. Term. tud. Közl. 1906 Pótf. 81. p. 19—25. Mit 5 Orig. Abbildungen.

Nach Untersuchungen des Verf. ist die Droge, welche WIESNER (Rohstoffe 1903. p. 522.) als «*Radix Saponariae Hungaricae*» beschreibt, die Wurzel von *Gypsophila paniculata*.

*) Ann. d. scienc. nat. 6. Ser. vol. 13. p. 5. (1882).

Die anat. Unterschiede zwischen dieser Wurzel und jener der *G. fastigiata* werden in übersichtlicher Tabelle gegeben. Die Pflanze, welche der Verf. als *G. fastigiata* von den ungar. Sandhügeln anführt, ist wol nicht Linné-s *G. fastigiata*, welche eine schwedische u. preussische felsbewohnende Art ist, welche von der unsrigen durch ihren Wuchs, ihre dünnen Blätter, die Form ihres Kelches u. a. Merkmale abweicht. Unsere Pflanze ist, wie dies schon KITABEL u. WILLD. richtig erkannt haben, eine andere Art: *G. arenaria* W. K. So bezieht sich denn das, was der Verf. über *G. fastigiata* sagt, auf *G. arenaria*. Diese system. Berichtigung beeinträchtigt keineswegs den praktischen Wert der gründlichen Arbeit, nach welcher in Zukunft die Wurzeln dieser zwei Arten selbst in Pulverform, mikroskopisch determinierbar sein werden.

Zum Schlusse seines Artikels stellt der Verf. auf Grund einiger durch Anwendung der anatomischen Methode von ihm erreichten Erfolge Sätze auf, von welchen einige im Allgemeinen nicht stichhältig sind und gegen welche Ref. (im ung. Texte) hauptsächlich mit Berufung auf die von GILG und BRIQUET bez. Verwendbarkeit dieser Methode zu systematischen Unterscheidungen festgestellten Ergebnisse Stellung nimmt.

Dr. Degen.

Gombocz Endre: Sopron vármegye növényföldrajza és Flórája (Die Pflanzengeographie u. Flora des Soproner Comitatus). Math. Term. Közlem. kiadja a M. Tud. Akademia, XXVIII. köt. 4 szám. Budapest, 1906. 177 p. Ára: 3 korona. (3 Kron.)

Bevezetésül nagy vonásokban adja a vármegye geographiáját, geológiáját s vízrajzi viszonyait, a II. fejezetben tárgyalja a botanika történetét e megyében, ez a füzetnek aránylag legjobb fejezete, bár a dolog természete magával hozza, hogy új vagy eredeti dolog alig van benne. A szerző azon állítása, hogy a DECCARD-féle Flora Semproniensis-ben az egyes növények «nagyon fárasztó egyjelentű (synonym) nevekkel» vannak jelölve: megjegyezzük, hogy az eféle «fárasztó» synonymoknak a tudományos terminusa a «phrasis», hogy tehát DECCARD-ban, valamint a praelinnaeanus szerzők legtöbbjénél a növények név helyett phrasisokkal jelölvék.

A III. fejezetben tárgyalja Sopron vármegye növénygeographiáját KERNER-nek, főképpen azonban BORBÁS-nak Balaton Flórájából átvett beosztása alapján, kiindulva abból a tényből, hogy hazánk nyugati hegláncaiban találkozik a pannoniai elem az alpesivel, megvonja a kettő között a határt. Vajjon helyesen-e. meg nem lehetem, mert kiinduló pontjai, t. i. az egyes fajok hovátartozásának kérdése, mint látni fogjuk, sok helyt hibásak.

Tevés a szerzőnek az az állítása, hogy «a keleti vegetáció Balatonnál schol sincsen typikusan kifejlödve, jellemző formációkba scholsem csoportosul». Vajjon a somogyi parton a kék *Echinops*-nak ezrei s azok kísérő növényei nem a keleti vegetáció képviselői? Vas- és Sopronmegye Flórájának összehasonlítása (21 old.) hibás, mert a Vas megyében hiányzóknak mondott *Andropogon*

Gryllus, *Silene Otites*, *Primula pannonica*, *Hieracium Hoppeanum* (legalább az, a mit a szerző annak tart) Vas megyében is előfordul. Hogy e felsorolásban mi legyen a «*Fumaria vulgaris*» nem tudjuk; a Vas megyében ritkának jelzett *Setaria verticillata*, *Fibichia umbellata*, *Eryngium campestre*, *Bupleurum falcatum*, *Lappula Myosotis*, *Chonibrilla* stb. egyáltalában nem ritka.

Vajjon a 22. és 23. (s a 164.) oldalon egymás mellett felsorolt *Achillaea* (sic!) *nobilis* s *A. Neireichii* miben különböznek? Hiszen az *A. Neireichii* nem egyéb, mint szerzőinknek *nobilis*-e! A két név alighanem két eltérő nomenklaturát követő műből kritika nélkül való leírás útján került egymás mellé.

Hogy miért utal a *Jasione montana*, a *Moehringia trinervia*, *Silene nutans*, *Digitalis ambigua* «nyugati» jellemre (23. o.) nem értjük, magyarázatát nem kapjuk. A *Jasione* betérjed a budai hegyekre, a hol a többi megnevezettel együtt szépen beilleszkedik a magyar montan Flóra keretébe, majd leszáll a pest megyei homokra, a hova mélyen betérjed, kelet felé pedig Oroszországon végig terjed, be Kisáziába is; a többi faj hazánk legkeletibb részében, de még a Balkánon is közönséges. Ugyanazon oldalon azt állítja, hogy a puszta Flórának nyugatra való előnyomlásának «Beck-től kijelölt egyik főiránya nem felel meg a valóságnak», de ezen odavetett állításának nem hozza bizonyítékát. Valószínűnek tartom, hogy a szerzőnek ebben igaza van, de ha kikezdi egy oly tapasztalatú tudóssal, a milyen Beck, bizonyítania is kell. A 24—25. oldalon felsorolt *pannoniai* vegetáció tagjai között ott szerepel a «*Stipa pennata*». Vajjon mi ez? A «*Stipa pennata*» tudvalevőleg gyűjtőnév, mely alatt keleti, nyugati és déli fajok rejlenek. Felsorol ott oly növényeket, melyek biztosan nem tagjai a *pannoniai* vegetációnak p. o.:

Pulsatilla vulgaris (nálunk egyáltalában nem terem!)

Euphorbia angulata

felsorol továbbá egy sereget, mint tényleg itt volna felsorolandó:

Helianthemum obscurum

Linum tenuifolium

Peucedanum Oreoselinum

Bupleurum falcatum

Achillaea (sic!) *nobilis*

Hieracium Hoppeanum

Chamaenerium palustre

nem pannoniait, mely azonban

Sedria nemorosa

verticillata

Crepis rhoeadifolia

setosa

Hieracium Bauhini

továbbá egy sereg Karst-növényt, mely minden valószínűség szerint délnyugat felől került Flóránkba:

Andropogon Gryllus

Ischaemum

Allium flavum

sphaerocephalum

Helianthemum canum

Fumana vulgaris

Teucrium Botrys

montanum

Alsine fasciculata
Inula oculus Christi
 hirta

Scabiosa suaveolens

Inula ensifolia stb.

A *Quercus lanuginosa* formációba (26. o.) felvesz egy sereg a bükk formációjára jellemző növényt. Megjegyzem, hogy a *Dorycnium suffruticosum*-ot (id. old.) országunkban eddig senki sem találta, e név alkalmazása a mellett bizonyít, hogy a szerző a *Dorycnium* újabb irodalmát egyáltalában nem ismeri.

A 29. oldalon felsorolt halophyták közé tévesen sorolja a *Poa durat* (kötött, sótalan homokon is) *Kochia arenaria* (!)

Cyperus fuscus

Schizotheca hastata

flavescens

Salsola Kali

Scirpus maritimus

Melandrium (sic!) *viscosum*

Scirpus maritimus (facultatív)

Ranunculus sceleratus

Orchis palustris

sardous

Lythrum Hyssopifolia

Potentilla anserina

Melilotus alba

Erythraea pulchella

Mentha mollissima

stb.

s nem jelöli mint halophytákat a következő, nálunk valóban sókedvelőket:

Juncus Gerardi

Trigonella procumbens

Soria syriaca

Peucedanum officinale

Euphorbia lucida

Trifolium parviflorum

Myosurus minimus.

A *Melilotus* (helyesebben *Trigonella*) *coerulea* és *procumbens* (31. és 131. oldalon) egymás mellett való felsorolása feltűnő, de mindkettőnek a Fertő vidékén való előfordulása máshonnan (SCHULZ O. E. ASCHERSON-Festschr. 179—180) is beigazolást nyer.

A 32. oldalon foglaltak szerint az *Alnus*-okkal s *Glyceriák*-kel formációba szövetkeznek (*Alismá*-val, *Sagittariá*-val, *Nymphaeá*-val!) a:

Festuca sulcata

Schizotheca hastata

Agropyrum caninum

Salsola Kali

Carex glauca

Impatiens n. tangere

Erysimum hieracifolium

Lysimachia punctata!

Két vagy több formáció tagjai természetesen kis területen is kerülhetnek egymás mellé s okozhatják a Flora nagyobb változatosságot, de a felsorolt növények ily összeállításban egy formációban soha sem teremnek, s ha kis területen elő is fordulnának, a növénygeographus feladata, e terület formációit meganalizálni s az analysis alapján megállapított formációk egymásmellé kerülésének okait kutatni, kimutatni. Ezen enumeráció azonban bajosan készült a szabad természetben való megfigyelés alapján.

A síkvidék Flórájában (35. o.) felsorolt *Festuca ovina* teljesen hihetetlen s valószínűleg téves meghatározás eredménye.

A *Festuca ovina* L. nálunk csak magasabb hegyeken fordul elő. a legalacsonyabb pont, melyen én megfigyelhettem, Árva megye Bory nevű fensíkja, mely azonban szintén 6—700 m. magasságban fekszik.

A Sopron megyében leggyakrabban előforduló gyomok felsorolásából (35. és 36. o.) azt tanuljuk, hogy e megyében nincs aranka! Sem *Plantago lanceolata*, sem *Taraxacum*, *Cichorium*, *Galium*-ok, *Chenopodium*-ok, *Linariá*-k, *Polygonum lapathifolium*, szóval a legelterjedtebb károsabb gyomjaink ott mint ilyenek, nem szerepelnek! Valóban bámulatos tisztáknak kell az odaváló kultúráknak lenniök, a hol még a *konkoly* sem lép fel mint gyom! Ellenben kétlem, hogy *Agropyrum cristatum* mint gyom vagy ruderalis növény előforduljon.

A szerzőnek a 37. oldalon koezkázott állítása, hogy a *Glyceria plicata* nyugati helyettesítője a *G. fluitans*-nak az *Anthyllis Vulnararia* « « « *A. polyphylla*-nak a *Vicia tenuifolia* « « « *V. Cracca*-nak a *Primula officinalis* « « « *P. pannonicá*-nak a *Cytisus hirsutus* « « « *C. ratisbonensis*-nek az *Epilobium adnatum* « « « *E. Lamyi*-nak egyáltalában nem áll s bizonyítja, hogy a szerző ezen fajoknak geogr. elterjedésével s nálunk való előfordulási viszonyaival egyáltalában ninesen tisztában.

Hogy lehet a *Cytisus hirsutus*-t a *ratisbonensis*-sal szembeállítani? Ha legalább a *C. ratisbonensis*-t a *biflorus*-sal vagy a *hirsutus*-t a *leucotrichus*-sal állította volna szembe! De úgy látszik, hogy e nemzetség fajainak rokonsági viszonyairól ninesenek helyes fogalmai.

Nem áll a szerzőnek a 38. old. koezkázott állítása, hogy a *Helleborus viridis* keleti helyettesítő fajai Sopron megyében nem nőnek. A 93. oldalon maga sorolja fel a *H. dumetorum*-t!

A 39. oldalon felsorolja a havasalji elemeket, ezek közé határozottan *montan* jelleműeket is vett fel, melyek oda nem valók, viszont nem vette fel oda *Globularia cordifoliá*-t s más egyebet, a mi helyesen itt talált volna helyét. A Rosalia-hegység vízzel átvédott rétjein nagyon feltűnő a *Potentilla rupestris*, a *Campanula rotundifolia*, meg a *Crepis praemorsa*. Előbbit, mivel ismételten erősen állítja, el akarjuk hinni, utóbbiak meghatározásában kételkedem. «*Orchis sp.*» (39. o.) miért nem lett meghatározva? A 40. oldalon *altharasi* jellegűnek mondott *Festuca pallens* s még néhány felsorolt, biztosan nem ilyenek. A *Primula farinosa* ugyanazon az oldalon, hol mint havasalji, hol meg mint hegyvidéki szerepel, nyanis mindkét sorozatba fel van véve!

A 40—41. oldalon felsorolt vegyes erdő Flórájában gramineák, harasztok, mohok s egyebek egyáltalában nem szerepelnek; az erdei fenyőformációban (41. o.) felsorolt *Pinus nigra*

csak nem nő ott vadon? Két gramineája van ott a vegyes erdőnek és semmiféle harasztja? A bükkformáczióknak (42—43. o.) sinesen csak 4 gramineája, ninesen sem *Dactylis*-e, sem *Melicája*, sem *Calamagrostis*-a, sem *Poa angustifoliája*, sem *Luzula campestris*-e, sem *Geranium Robertianum*-ja, sem harasztja (hogy egyebeket ne említsek)? Meg vagyok győződve, hogy van s hogy e felsorolások csak taláalomra. alapos megfigyelés nélkül készültek, tökéletlenek.

A *Festuca ovina* nálunk nem nő tölgyformáczióban (43. o.) A *Calluna*-formáczióknak Sopronmegyében ne volnának meg hű kísérői: a *Polygalák*, a *Filagók*, a *Gnaphalium silvaticum*, *Dianthus Armeria*, *Sagina*, *Hieraciumok*, *Tormentillák*, *Festucák*, mohai?

A soproni irtásokban ne legyen *Senecio silvaticus*, *Stachys silvatica*, *Carduusok*, sások, csak egy *Hieraciumja* s a *Pteris*-en kívül más harasztja? Sziklás helyen (47. o.) ne volna *Phegopteris*, semmiféle graminea? ellenben említi onnan az *Allium ursium*-ot s a *Plantago maritimát*, a mi rendkívül feltűnő, mert e két növény nem szokott sziklán nőni.

A Lajtahegység «pannoniai» fajai közé sorolja a *Marchantiát*, a *Centaurea Scabiosát*, a *Hieracium Clusii*-t, a *Bupthalmum salicifoliumot*! utóbbit még hozzá mint különösen jellemzőt *-gal jelölve, holott ezek egyáltalában nem tagjai a pannoniai Flórának. A *Spergularia rubra* a 48. oldalon silicat kedvelő, az 50. oldalon «kiválóbb palajelző»: a szerző felsorolta «silicat kedvelők» közül a *Genista pilosa*, *Campanula rotundifolia*, *Linaria genistifolia*, *Armeria vulgaris*, *Viola arvensis*-nél ezen tulajdonságot egyenesen tagadom. a *Calluna* sem mindig silicat kedvelő, mert tiszta mészsziklán is megerem. Megengedem, hogy nem Sopron megyében. Hogy a soproni réteken (48—49. o.) ninesen sás, valóban feltűnő. A füvek társulása is felettebb jellemző:

Holcus lanatus — *H. mollis*-sal,

Dactylis Festuca rubra-val,

Bromus erectus — *Alopecurus pratensis*-sel,

s ha való, akkor az odavaló réteknek egy sajátosságát képezi, mely a réttypusról való ismereteinket halomra dönti. A *Palimbia Chabraei*-nak réti szereplése is feltűnő.

Az 50. oldalon palajelzőknek mondott

Sieglingia decumbens *Cytisus sagittalis*

Spergularia rubra *Thymus ovatus*

Selinum Carvifolia *Centaurea pseudophrygia*

Helianthemum vulgare *Jasione montana*

Genista pilosa *Campanula rotundifolia*

nevű növényeket nem lehet palajelzőknek mondani; legnagyobb részük agyag-jelző, vagyis agyagon termő, tekintet nélkül arra, hogy milyen kőzet van alatta. A sopronvármegyei mészjelző növények közül (51. o.) alighanem tévedésből maradt el a deres, meg a hornyolt levelű *Festucák* csapatja, a *Koeleriák*, a *Melicák*, *Seselik*, a *Libanctis*, *Dianthus* s több eféle s tévedésből került közéjük a

tengerparti s országunkban egyáltalában elő nem forduló *Dorycnium suffruticosum*. Az 52. oldalon felsorolt homoki növény kevés kivétellel nem az, hanem egyszerűen *ruderalis gaz*.

Ezek után következik az enumeráció. A rendelkezésemre álló tér nem engedi, hogy itt egyenkint felsoroljam azokat a hibákat, melyeket az irodalomban való járatlanság, a növények nem ismerése, a cultivált és vadon termők összekeverése, a nomenklaturában való incosequentia, a különböző forrásokból vett adatok pongyola összeszerkesztése okozott. A szerző maga alig járult hozzá meggyéje Flórájának kikutatásához, régibb adatokat vesz át, megbízhatókat BECK, BORBÁS és WALLNER műveiből megbízhatatlanokkal egyaránt, sok helyt kellő kritika nélkül. A felsorolás 135. oldalán egy fertővidéki *Vicia parviflora* névvel jelölt új fajnak közli leírását hibás latinsággal, mely a *V. villosával* rokon. Megjegyzem, hogy eddig már legkevesebb négy *Vicia parviflorát* ismerünk. A szerkesztés valóban feltűnő felületességéről tanuskodik, hogy néhány, a növénygeographiai részben szereplő faj az enumerációban egyáltalában nincsen meg vagy pedig itt más néven szerepel. p. o.:

Lappula Myosotis 23. o. — *Echinosperrnum Lappula* 142. o. — *Dorycnium pentaphyllum* 25. o., az enumerációban nincs, az *Euphrasia stricta* (46. o.) sem, — *Allium fallax* 47. o. és *A. senescens* 73. o. — *Molinia varia* 39. o. és *coerulea* a 64. o. — *Erysimum pannonicum* a 24. és *E. odoratum* a 26. o. — *Nonnea erecta* a 25. és *N. pulla* a 142. old. Hogy a két *Glechoma* fajunk közül az egyik a *Glechoma* nemzetségben (146. o.), a másik a *Nepeta* nemzetségben szerepel, az onnan ered, hogy a szerző különböző helyről kritika nélkül írt össze mindenfélét s még azt a bárádságot sem vette magának, hogy a nomenklaturát összeegyeztesse. Hozzávéve azt, hogy az *Achilleát* consequens hibásan «Achillaeá»-nak, a *Scorzonerát* «Scorzonerának», az *Onosmát* «Onosmának» az *Erechthitést* «Erechfites»-nek s nőneműek írja, hogy nem létező neveken s helytelen szerzőidézetekkel szólít sok növényt, hogy nomenklaturája sok helyt hibás s incosequens, hogy az alakok értékelésében következetlen, a munkát olyannak tartom, mely egy iskolai értesítő niveauját sem üti meg, bevezeti hazánkban a systematikai disciplina dekadenciáját, melyhez legelőkelőbb tudományos intézetünk megadta a sañctiót.

Ein Werk, welches wegen seiner vielen unrichtigen Angaben, Inconsequenzen, der fehlerhaften Nomenklatur, sowie der darin enthaltenen zahlreichen systematischen u. pflanzengeographischen Unrichtigkeiten, endlich wegen seiner leichtfertigen Redaction ein abschreckendes Beispiel der Decadenz der systematischen und pflanzengeographischen Disciplin in unserem Lande bietet. Die Details des Referates sind nur von lokalem Interesse, so dass wir füglich von ihrer Uebersetzung absehen können.

Neu beschrieben ist eine *Vicia parvifolia* (non CAV. nec Hook., nec Lois. nec Michx.) verwandt mit *V. villosa* vom Neusiedlersee.

Bernátsky Jenő: Az Asparagus másodlagos ivari különbségeiről. Növ. Közl. V. p. 3—9. (7 eredeti rajzzal).

(L. M. Bot. Lap. IV. 346. o.)

Lengyel Géza: Floristikai adatok Heves megye északi részéből. U. o. 9—20. old.

Szerző nagy vonásokban jellemzi floristikai tekintetben Hevesmegye északi részeinek erdeit, tisztásait, homokkő-lejtőit, rétjeit, vetéseit s parlagjait, majd részletesen felsorolja az általa megfigyelt növényeket, melyek közül az egy *Quercus sublobata* KIR-t s a *Nicandra physaloides* (vetésekben), kivéve (Csergőhegy Istenmező mellett) alig találunk valami nevezetesebbet, jellemzőt.

A szerző által nyugoti-nak mondott s kelet felé a Mátrán át vonult *Dianthus collinus* W. K.-t keleti fajnak tartom, mely az Alföldet határoló lejtőkön végig vonult nyugot felé egészen az osztrák határig.

Thaisz Lajos: Kritikai megjegyzések némely magyarországi Gramineafajhoz. U. o. 20—22. old.

Kivonatját tartalmazza néhány fontosabb megjegyzésnek, mely a Degen, Flatt és Thaisz szerkesztésében megjelenő «Magyar füvek gyűjteménye» cz. mű schedáiban van letéve.

Bernátsky J. Über die sekundäre Geschlechtsdifferenzierung bei *Asparagus*. Növ. Közl. V. p. 3—9. Mit 7 Fig. u. deutschem Resumé p. (2). — (4). (Cf. Ung. Bot. Bl. IV. p. 346.

G. Lengyel: Floristische Beiträge aus dem nördl. Teile des Heveser Comitates. A. a. O. p. 9—20. mit deutsch. Resumé p. (4)—(6).

Verfasser charakterisiert in grossen Zügen die Wälder, Waldlichtungen, Sandsteinberge, Wiesen, Culturen u. Ruderalstellen in floristischer Beziehung, und zählt sodann die von ihm beobachteten Gefässpflanzen auf, welche ausser *Quercus sublobata* KIR. (Berg Csengőhegy bei Istenmező) u. *Nicandra* (in Saaten) kaum etwas Erwähnenswerthes enthält.

Die vom Verf. als eine westliche bezeichnete und nach seiner Ansicht bis zum Heveser Comitete vorgedrungene Art, *Dianthus collinus* W. K. halte ich für eine östliche vom Osten her über die Randgebirge bis gegen die österreichische Grenze vorgedrungene Art.

L. Thaisz: Kritische Bemerkungen über einige ungarische Gramineen. A. a. O. p. 20—22. mit deutsch. Resumé p. (6)—(6).

Enthält einen Auszug der wichtigeren Bemerkungen der Scheden zu dem von Degen, Flatt und Thaisz redigierten Exsiccaten-Werke: «Gramina hungarica» vol. IV.—VI.

Győrffy István: Az *Acaulon triquetrum* Magyarországon való elterjedési viszonyairól. U. o. 22--27. old. 3 ered. rajzzal.

Szerző ezen mohnak több új hazai termőhelyét közli, még pedig Makó-ról, Kolozsvárról (Fellegrvár, Héja), Kézsmárk-ról, Szepes-Béláról, Rókusz-ról (egészen 704 m. n. f. magasságig!).

Holuby József: Floristikai adatok. U. o. 27. old. Közli Mágocsy-Dietz Sándor tanár. L. M. B. L. V. 44. old.

Bezdek József: A Mármaros-i Havasokról. Földr. Közl. 1905. XXIII., IX. füzet, 8 ábrával.

Leírása egy e havasokba tett kirándulásnak, melyben néhány megfigyelt növény is fel van sorolva.

Dr. Gy. de Istvánffy: *Flore microscopique des thermes de l'île Margitsziget.* Av. fig. Budapest 1905.

Franzia fordítása a szerzőnek a MNL. 1892. évf.-ban megjelent dolgozatának, mely a Margitsziget meleg forrásainak crypt. Florájának felsorolását is tartalmazza, s mely emlékül adatott át a wieni congressus Budapestre rándult tagjainak.

I. Győrffy: Über das Vorkommen von *Acaulon triquetrum* (Spruce) C. Müll. in Ungarn. A. a. O. p. 22—27. mit deutsch. Res. p. (7).

Verf. zält eine Anzahl neuer ungar. Standorte dieses Mooses auf u. zw. von Makó, Kolozsvár, Kézsmárk, Szepes-Béla, Rókusz (Rox) u. zw. am letzt. Orte bis 704 m. ü. d. M.!).

Holuby Jos: Floristische Beiträge. A. a. O. p. 27. mit deutsch. Res. p. (7). Vgl. Ung. bot. Bl. V. S. 44. Die Mitteilung ist von Herrn Prof. Mágocsy Dietz publiciert.

Josef Bezdek: Aus den Marmaroser Gebirgen.

«Abrégé» der «Földr. Közl.» Bd. XXX. Heft IX.

Beschreibung einer in diese Gebirge unternommenen Excursion, in welcher einige beob. Pflanzen auch namhaft gemacht werden.

Französische Übersetzung einer früheren (1892) Arbeit des Autors, welche eine Enumeration der cryptog. Flora der Thermen der Margaretheninsel bei Budapest enthält und als Erinnerungsgabe für die Ausflugsmitglieder des Wiener Congresses bestimmt war.

Külföldi botanikai dolgozatok ismertetése.

Referate über ausländische botan. Arbeiten.

Adolf Oborny, Die Hieracien aus Mähren u. oesterr. Schlesien. Separatabdruck aus den Verhandlungen des naturforschenden Vereines in Brünn.

Oborny Adolf. A morvaországi és osztrák sziléziai Hieraciumok. Különnyomás a brünni «Verhandlungen des naturforschenden Vereines»

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1906

Band/Volume: [5](#)

Autor(en)/Author(s): diverse

Artikel/Article: [Hazai botanikai dolgozatok ismertetése. Referate über ungarische botan. Arbeiten. 138-149](#)